



Krzysztof Kamil Baczyński

Z głową na karabinie

Materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją uczęszczających do szkół podstawowych – służące utrwalaniu wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych



Minister
Edukacji i Nauki



pracownia
lingwistyki
migowej

Zadanie zlecone i finansowane przez Ministra Edukacji i Nauki
Wykonawca: Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, Pracownia Lingwistyki Migowej

Krzysztof Kamil Baczyński

**Z głową
na karabinie**



Minister
Edukacji i Nauki

pracownia
lingwistyki
migowej

Lektury
dostępne

Zadanie zlecone i finansowane przez Ministra Edukacji i Nauki

Krzysztof Kamil Baczyński **Z głową na karabinie**

Materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niestyszących, słabostyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją uczęszczających do szkół podstawowych – służące utrwalaniu wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych

Opracowano na podstawie
Krzysztof Kamil Baczyński, **Z głową na karabinie**

Wykonawca materiałów ćwiczeniowych
Uniwersytet Warszawski
Wydział Polonistyki
Pracownia Lingwistyki Migowej
ul. Krakowski Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa

Autorzy

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak (karty pracy, scenariusze komiksowe)
Katarzyna Cichocka-Segiet (karty pracy PCS, tablice komunikacyjne PCS)
Sylwia Łozińska, Piotr Mostowski (teksty łatwe do czytania – ETR)
Małgorzata Skuza (karty pracy, scenariusze komiksowe)
Krystyna Ziątek (karty pracy PCS, tablice komunikacyjne PCS)

Redakcja merytoryczna
Paweł Rutkowski
Piotr Mostowski

Kierownik zespołu
Paweł Rutkowski

Redakcja językowa
i konsultacje merytoryczne
Emilia Danowska-Florczyk

Eksperci wskazani
przez Ministra Edukacji i Nauki
Justyna Kowal
Agnieszka Pilch

Projekt graficzny i logotypu,
skład i łamanie
Łukasz Kamieniak

Ilustracje
Zuzanna Szyszak

Rok opracowania
2021

Aplikacja komputerowa
Mariusz Ołownia

ISBN
978-83-66534-87-2

The Picture Communication Symbols ©1981–2021 by Tobii Dynavox. All Rights Reserved Worldwide. Used with permission. Boardmaker® is a trademark of Tobii Dynavox.

Spis treści

Wstęp.....	4
Tekst oryginalny.....	8
Tekst łatwy do czytania (ETR).....	10
Komiks.....	13
Karty pracy.....	14
Tablice komunikacyjne PCS.....	20
Karty pracy PCS.....	21

Wstęp

Szanowni Państwo,

przekazujemy Państwu materiały ćwiczeniowe do lektur szkolnych opracowane z myślą o uczniach ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dołożyliśmy wszelkich starań, aby ułatwiły one pracę zarówno dzieciom, do których są kierowane, jak i nauczycielom. W pierwszej części niniejszego wstępu omówiliśmy wszystkie elementy, które składają się na pakiet materiałów ćwiczeniowych; w drugiej zwróciliśmy uwagę na to, o czym warto pamiętać w pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami mającymi trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym uczniami niesłyszącymi, słabosłyszącymi, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją.

Barierę w pracy z tekstami lektur może stanowić w szczególności język utworów zawierający archaizmy i słownictwo rzadko obecne w codziennych sytuacjach komunikacyjnych. Problemem bywa też sam charakter utworów. Pełny odbiór literatury pięknej (zwłaszcza dzieł poetyckich) wymaga od czytelnika znajomości konwencji tekstu literackiego i odpowiednio rozwiniętych kompetencji poznawczych. Trudności w komunikowaniu się powodują, że wielu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest pozbawionych możliwości obcowania z kanonem literatury polskiej, a tym samym z dużym fragmentem kultury narodowej.

Teksty literackie wybrane z listy lektur podstawy programowej zostały wzbogacone materiałami ćwiczeniowymi i opracowane tak, aby udostępnić ich treść uczniom ze specjalnymi potrzebami komunikacyjnymi. Do każdego utworu powstał pakiet materiałów ćwiczeniowych, który składa się z:

- aplikacji multimedialnej z tłumaczeniem na polski język migowy (PJM),
- tekstu łatwego do czytania (ETR),
- opracowania graficznego w formie komiksu,
- kart pracy,
- tablic komunikacyjnych Picture Communication Symbols (PCS),
- kart pracy PCS.

Tak zróżnicowany zestaw materiałów pozwala na wybór tych, które najlepiej odpowiadają potrzebom ucznia, a tym samym umożliwiają zindywidualizowanie procesu nauczania.

Wszystkie materiały zostały przygotowane z uwzględnieniem ministerialnych *Wytycznych do uniwersalnego projektowania graficznego podręczników* oraz *Wytycznych edytorskich i językowych do opracowania podręczników*.

Aplikacja multimedialna z tłumaczeniem na polski język migowy (PJM)

W aplikacji znajduje się cały pakiet materiałów ćwiczeniowych. Oprócz podstawowej funkcji wyświetlania poszczególnych stron aplikacja daje możliwość ich powiększania/pomniejszania – tak, aby skupić uwagę ucznia na wybranym elemencie.

Najważniejszą częścią aplikacji jest jednak tłumaczenie tekstu lektury na polski język migowy. Do poszczególnych fragmentów tekstu można wyświetlić film w PJM. Okno odtwarzacza można zmniejszyć i dowolnie umiejscowić na ekranie. Dzięki temu możliwe jest jednoczesne śledzenie tekstu i tłumaczenia. Wszystkie filmy są dodatkowo dostępne z poziomu eksploratora plików.

Aplikacja działa na systemach z rodziny Windows, Linux i macOS.

Tekst łatwy do czytania (ETR)

Tekst łatwy do czytania (ETR) został opracowany zgodnie z wytycznymi *IFLA Guidelines for easy-to-read materials* oraz publikacją *Informacja dla wszystkich. Europejskie standardy przygotowania tekstu łatwego do czytania i zrozumienia*. Jego zadaniem jest przybliżenie treści lektury odbiorcom, którzy z różnych powodów nie są w stanie przeczytać ze zrozumieniem oryginalnego tekstu. Będą to przede wszystkim uczniowie z afazją oraz niepełnosprawnością intelektualną, choć tekst łatwy do czytania może być pomocny dla każdego dziecka, dla którego barierą jest język utworu oraz nadmiar treści. Zmiany wprowadzone w wersji ETR dotyczą dwóch warstw: językowej oraz treściowej.

Warstwa językowa została zmodyfikowana pod względem leksyki oraz składni – zastosowano wyrazy o wysokiej frekwencji, łatwe do zrozumienia, a informacje zapisano głównie w postaci zdań prostych ułożonych zgodnie z następującą zasadą: 1 linia tekstu = 1 zdanie. Z fabuły lektury usunięto wątki poboczne, a w dłuższych tekstach dodatkowo zastosowano śródtytuły.

Opracowanie graficzne w formie komiksu

Graficzne opracowanie lektury w formie komiksu ma za zadanie przybliżyć uczniom treść utworu. Komiks ożywia i uatrakcyjnia tekst. Często literacka forma dzieła i wielowarstwowość znaczeniowa utrudniają uczniom odczytanie i zrozumienie treści. Do zaproponowanych ilustracji nauczyciel może odwoływać się podczas pracy z tekstem – wykorzystując zarówno całość komiksu, jak i jego wybrane elementy. Dla uczniów jest to pomoc w wizualnym odtworzeniu fabuły utworu, a także jej zapamiętaniu. Dla niektórych zaś krótkie teksty w kadrach są jedyną formą kontaktu z lekturą.

Karty pracy

Karty pracy mają za zadanie utrwalić i podsumować informacje o treści lektury. Ponadto zachęcają ucznia do samodzielnego rozwiązywania zadań i sprawdzenia swojej wiedzy. Przygotowane propozycje mogą okazać się pomocne zarówno podczas omawiania treści lektur w czasie zajęć szkolnych, jak i w pracy samodzielnej ucznia.

Tablice komunikacyjne PCS

Tablice komunikacyjne PCS są przeznaczone dla uczniów niemówiących, posługujących się alternatywną i/lub wspomagającą komunikacją. Uczniowie ci mają zwykle osobiste pomoce do komunikacji w formie tzw. książek do komunikacji (skoroszytów z piktogramami) lub pomocy elektronicznych na tabletach lub laptopach. Tablice do każdej lektury zawierają symbole związane z tekstem, głównie rzeczowniki, czasowniki i określenia. Tablice umożliwiają osobie niemówiącej opowiadanie treści lektury, odpowiadanie na pytania nauczyciela, uczestniczenie w rozmowie na temat lektury, ułatwiają również rozumienie treści utworu. W rozmowie na temat lektury może – i powinna – być wykorzystywana również osobista książka komunikacyjna ucznia, która zawiera m.in. zaimki, przyimki, przydatne liczby i litery.

Karty pracy PCS

Karty pracy PCS zostały opracowane przede wszystkim dla uczniów niemówiących, użytkowników wspomagających i alternatywnych metod komunikacji. Karty pracy PCS mają na celu sprawdzenie tego, czy uczeń zrozumiał treść lektury oraz jak wiele wiadomości zapamiętał. Pozwalają także na rozwijanie i utrwalanie nowego słownictwa. Wszystkie polecenia oraz pytania zostały zapisane za pomocą słów oraz znaków systemu PCS. Uczeń może próbować odczytać treść poleceń sam lub z pomocą nauczyciela. Jeśli to nauczyciel będzie czytał treść, to zalecane jest, by kolejno wskazywał uczniowi odczytywane znaki. Karty pracy zawierają takie zadania, w których należy wskazać i zaznaczyć właściwą odpowiedź, wybrać ją spośród podanych i zaznaczyć lub wyciąć, oraz takie, które polegają na samodzielnym sformułowaniu odpowiedzi za pomocą tablic komunikacyjnych PCS opracowanych do każdej lektury i/lub z pomocą książki/narzędzia do komunikacji. W tego typu zadaniach nauczyciel może zapisać odpowiedź ucznia sam lub np. wydrukować tablicę komunikacyjną PCS w dwóch egzemplarzach i z drugiej wyciąć do przyklejenia znaki wybrane przez ucznia w odpowiedzi na zadane pytanie. W kartach pracy PCS oraz tablicach komunikacyjnych PCS użyte zostały te same znaki oddające poszczególne znaczenia danych wyrazów. Jednocześnie w kartach pracy zastosowano określone strategie językowe – strzałki stanowiące określenie czasu na górze, z lewej strony symbolu o znaczeniu czasownikowym, dla wyrażenia czasu przeszłego lub przyszłego,

pomniejszony symbol ‘ty’, także z lewej górnej strony znaku oznaczającego czynność w poleceniach — zdaniach rozkaznikowych. Dla zwiększenia czytelności zadań poszczególne fragmenty można wycinać i w toku odpowiadania na pytania ponownie przyklejać potrzebne elementy.

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak
Katarzyna Cichocka-Segiet
Emilia Danowska-Florczyk
Piotr Mostowski
Paweł Rutkowski
Małgorzata Skuza
Krystyna Ziątek



Krzysztof Kamil Baczyński

Z głową na karabinie

Nocą słyszę, jak coraz bliżej
drżąc i grając krąg się zaciska.
A mnie przecież zdroj rzeźbił chyży,
wyhuśtała mnie chmur kołyska.

A mnie przecież wody szerokie
na dźwigarach swych niosły płatki
bzu dzikiego; bujne obłoki
były dla mnie jak uśmiech matki.

Krąg powolny dzień czy noc krąży,
ostrzem świszcząc tnie już przy ustach,
a mnie przecież tak jak i innym
ziemia rosła tęga — nie pusta.

I mnie przecież jak dymu laska
wytryskała gołębia młodość;
teraz na dnie śmierci wyrastam
ja — syn dziki mego narodu.

Krąg jak nożem z wolna rozcina,
przetnie światło, zanim dzień minie,
a ja prześpię czas wielkiej rzeźby
z głową ciężką na karabinie.

Obskoczony przez zdarzeń zamęt,
kręgiem ostrym rozdarty na pół,
głowę rzucę pod wiatr jak granat,
piersi zgniecie czas czarną łapą;

bo to była życia nieśmiałość,
a odwaga — gdy śmiercią niosło.
Umrzeć przyjdzie, gdy się kochało
wielkie sprawy głupią miłością.

4 grudnia 1943

Krzysztof Kamil Baczyński

Z głową na karabinie

Wstęp

Jest II wojna światowa.

Krzysztof Kamil Baczyński bierze udział w walkach.

Bardzo się boi.

Wspomina swoje dzieciństwo.

Wie, że niedługo umrze.

Tekst wiersza

W nocy słyszę coraz bliżej groźne hałasy.

Coś się zbliża.

Boję się.

A gdy byłem mały,

świat był piękny.

Lubiłem chodzić nad rzekę

i oglądać chmury.

Gdy byłem mały,
widziałem na rzece unoszące się płatki bzu.
Chmury na niebie przypominały uśmiech mojej matki.
Czułem się bezpiecznie.

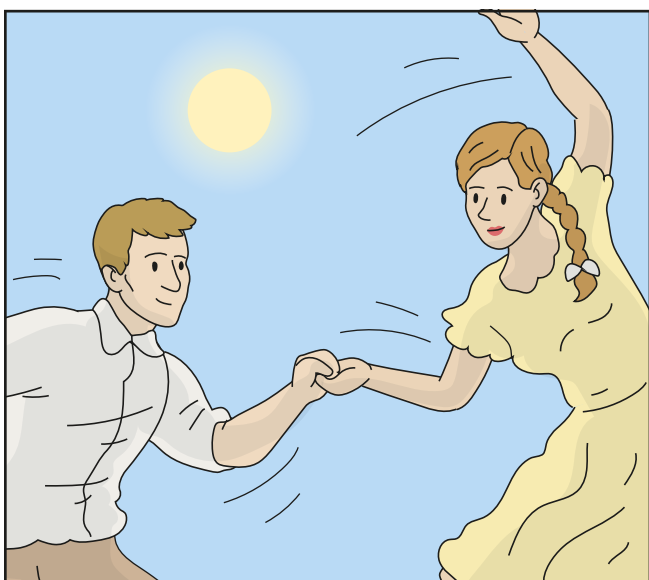
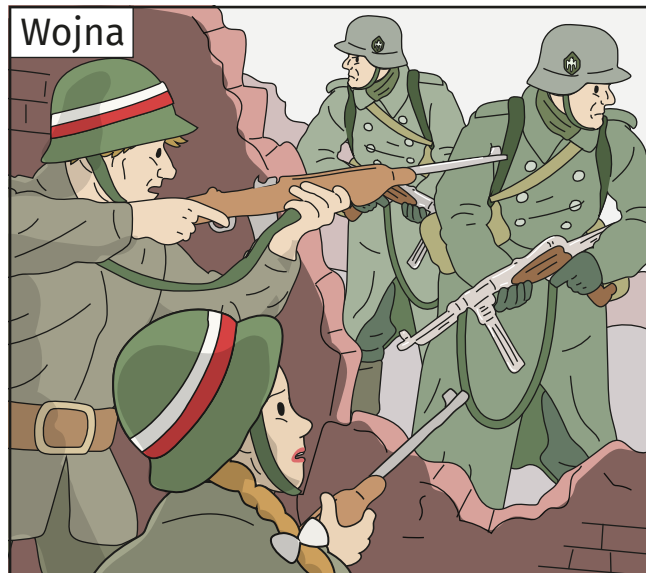
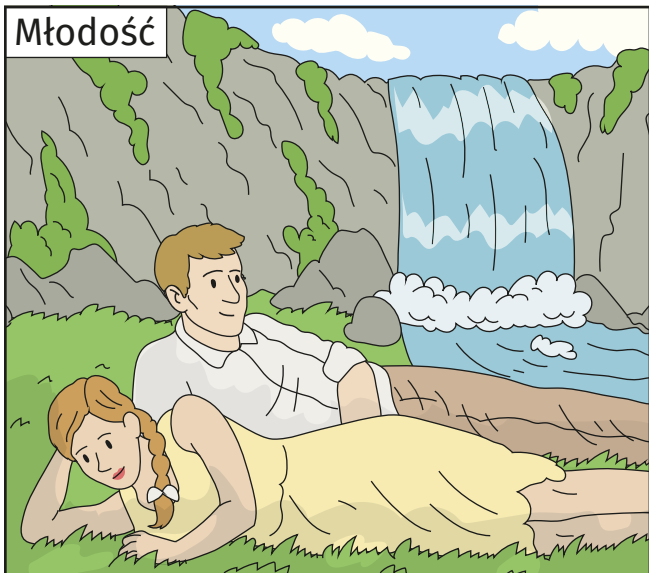
Teraz jestem w pułapce.
Coś mnie okrąża w dzień i w nocy
i jest coraz bliżej.
Czuję to już przy ustach.
Gdy byłem mały,
myślałem,
że moje życie będzie wspaniałe.
Wszyscy tak myśleliśmy.

Moja młodość trwała bardzo krótko,
ale była radosna i spokojna.
Teraz niedługo będę musiał umrzeć.
Jestem synem tego narodu.

Wojna jest coraz bliżej.
Wszystko niszczy.
Niedługo zniszczy i mnie.
Moja młodość przeminie.
Zamiast się cieszyć i rozwijać,
muszę walczyć na wojnie.

Jestem otoczony wojną.
Dzieje się dużo złych rzeczy.
Będę walczył i na pewno w końcu zginę.

Poświęciłem się
i walczę na wojnie.
To jest odwaga.
Trzeba nawet umrzeć,
aby obronić to,
co się kocha.



1. Przeczytaj życiorys pisarza.



Krzysztof Kamil
Baczyński

Życiorys Krzysztofa Kamila Baczyńskiego

Krzysztof Kamil Baczyński był poetą, pisał wiersze w czasie II wojny światowej. Urodził się 22 stycznia 1921 roku w Warszawie. Uczył się w Gimnazjum i Liceum im. Stefana Batorego. Maturę zdał w maju 1939 roku. W gimnazjum w tej samej klasie uczyli się: Tadeusz Zawadzki „Zośka”, Jan Bytnar „Rudy” i Maciej Dawidowski „Alek” (bohaterowie „Kamieni na szaniec”). W latach 1934–1935 Baczyński był harcerzem 23 Warszawskiej Drużyny Harcerskiej „Pomarańczarnia”. Od 1940 roku pod pseudonimem Jan Bugaj publikował wiersze.

3 czerwca 1942 roku poślubił Barbarę Drapczyńską. Od lipca 1943 roku należał do Harcerskich Grup Szturmowych Armii Krajowej. 1 sierpnia 1944 roku w chwili wybuchu powstania warszawskiego był w okolicy placu Teatralnego. Nie mógł dołączyć do swojego oddziału i przyłączył się do ochotników. Zginął 4 sierpnia 1944 roku. 1 września w powstaniu warszawskim zginęła również jego żona. Krzysztof Kamil Baczyński jest autorem wierszy, które zebrane są w tomikach: „Zamknięty echem” (lato 1940 roku), „Dwie miłości” (jesień 1940), „Wiersze wybrane” (maj 1942), „Arkusze poetycki Nr 1” (1944).

Napisał także wiersze umieszczane w prasie konspiracyjnej i w antologiach poezji wydawanych w konspiracji.

Wielu znanych artystów śpiewa pieśni ze słowami wierszy Baczyńskiego.

2. Napisz odpowiedzi na pytania.

Kiedy urodził się i kiedy zmarł Krzysztof Kamil Baczyński?

.....

Ile lat żył Krzysztof Kamil Baczyński?

.....

Z kim chodził do gimnazjum?

.....

W którym roku zdał maturę?

.....

Którego dnia powstania warszawskiego zginął?

.....

Jakie tytuły mają tomiki jego wierszy?

.....

1. Odpowiedz na pytania.

Kto jest autorem wiersza?

.....

Kiedy autor napisał wiersz „Z głową na karabinie”?

.....

Ile strof ma wiersz?

.....

Ile wersów jest w każdej strofie?

.....

2. Dobierz określenia do podanego fragmentu.

„Nocą słyszę, jak coraz bliżej
drżąc i grając krąg się zaciska.”

.....

„A mnie przecież zdrój rzeźbił chyży,
wyhuśtała mnie chmur kołyska.”

.....

strach

młodość

wolność

niebezpieczeństwo

3. Zaznacz, co opisują strofy wiersza – wojnę czy młodość?

„A mnie przecież wody szerokie
na dźwigarach swych niosły płatki
bzu dzikiego; bujne obłoki
były dla mnie jak uśmiech matki.”

„Kraż jak nożem z wolna rozcina,
przetnie światło, zanim dzień minie,
a ja prześpię czas wielkiej rzeźby
z głową ciężką na karabinie.”

4. Określ czas czasowników w podanych strofach.

„I mnie przecież jak dymu laska
wytryskała gołębia młodość;”

wytryskała – czas

„a ja prześpię czas wielkiej rzeźby
z głową ciężką na karabinie.”

ja prześpię – czas

5. Uzupełnij zdania.

Autor opisując swoją młodość, używa czasowników w czasie

Autor, kiedy pisze o wojnie, używa czasowników w czasie

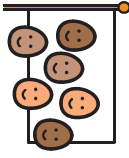









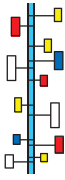

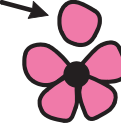






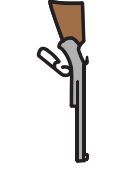



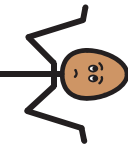

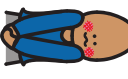
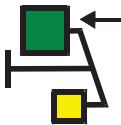


6. Dopasuj nazwy środków stylistycznych do podanych sformułowań z wiersza.

	środki stylistyczne	
zdrój chyży	porównanie	epitet
głowę rzucę pod wiatr jak granat	metafora	porównanie
światło przetnie	porównanie	metafora
bujne obłoki	metafora	epitet
czas wielkiej rzeźby	porównanie	metafora
jak dymu laska wytryskała gołębia młodość	epitet	porównanie

7. Połącz symbole z określeniami.

symbole	
1	Krąg
2	Wielkie sprawy
3	Czas wielkiej rzeźby
4	Ja syn dziki mego narodu

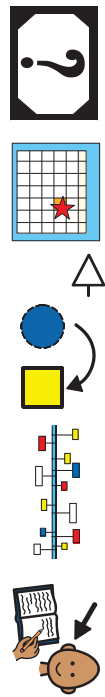
określenia	
dorastanie (czas kształtowania człowieka)	a
zło jest dookoła	b
żołnierz powstaniec	c
walka o wolność	d

			 naród	 ja	 poeta
 zmieniać	 walczyć	 załować	 kochać	 zaciskać	 czuć
 przeszłość	 życie	 młodość	 płatek	 źródło	 obłoki
 teraźniejszość	 wojna	 huk	 krąg	 karabin	 głowa
 przyszłość	 śmierć				
 bezradny	 odważny	 nieśmiały	 ciężki	 teraz	 kiedyś

Zadanie 1: Zaznacz właściwą odpowiedź.



Pytanie
Jakie wydarzenie zmieniło życie poety?



Odpowiedź a
Choroba.



Odpowiedź b
Podróż.



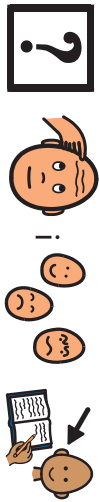
Odpowiedź c
Wojna.



Zadanie 2: Zaznacz wszystkie właściwe odpowiedzi.



Pytanie
Co myśli i czuje poeta?



Odpowiedź a
Wściekłość.



Odpowiedź b
Żal.



Odpowiedź c
Smutek.



Odpowiedź d
Przygnębienie.



Odpowiedź e
Niesprawiedliwość.



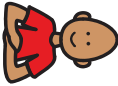
Odpowiedź f
Złość.



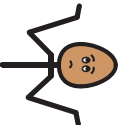
Odpowiedź g
Wstyd.



Odpowiedź h
Spokój.



Odpowiedź i
Bezradność.





Minister
Edukacji i Nauki



pracownia
lingwistyki
migowej



Lektury
dostępne
